

Методика визначення прогностичного фону закладу загальної середньої освіти як складник прогностичної моделі розвитку школи

Пузіков Д. О., канд. пед. наук

Успішне функціонування й розвиток сучасного конкурентоспроможного закладу загальної середньої освіти в умовах його автономізації та громадсько-державного управління ним, запиту на впровадження педагогіки соціального партнерства передбачає розроблення його педагогічним колективом низки управлінських і методичних документів, що визначатимуть його діяльність у середньо- й довгостроковій перспективі. Серед цих документів необхідно виділити концепцію та програму розвитку школи, її освітню програму, що корелюватимуть із моделлю розвитку закладу освіти, яка схематично зображуватиме основні ідеї та цілі, викладені в цих документах. Ці розробки можна створити за допомогою традиційних методів цілепокладання, планування діяльності закладу загальної середньої освіти. Однак постає питання ефективності таких планів, можливості забезпечення за їх допомогою екстенсивного, інноваційного розвитку закладу освіти в умовах змін вітчизняного освітнього простору, соціально-економічних змін, процесу євроінтеграції України. Отже, постає необхідність пошуку/розроблення та застосування

новітніх засобів, одними з найперспективніших серед яких, на нашу думку, є методики освітньо-педагогічного прогнозування розвитку школи.

Освітньо-педагогічне прогнозування розвитку закладу загальної середньої освіти передбачає розроблення освітніх прогнозів розвитку школи з урахуванням (на основі) прогнозів розвитку соціальної системи, з якою вона інтегрована. Тобто з урахуванням прогнозного фону розвитку закладу загальної середньої освіти (за І. В. Бестужевим-Ладою, це сукупність умов і чинників, зовнішніх щодо об'єкта прогнозування, однак істотних для завдань прогнозу).

До чинників прогнозного фону розвитку закладу загальної середньої освіти можна віднести як стандартні (науково-технічні, демографічні, економічні, соціологічні, соціокультурні, організаційно-політичні, міжнародні), виділені І. В. Бестужевим-Ладою, так і низку специфічних чинників. Крізь ці специфічні чинники проходитиме й переломлюватиметься, з ними взаємодітиме вплив деяких із наведених вище стандартних груп чинників, перш ніж безпосередньо чи опосередковано позначитися на розвитку школи. До специфічних чинників прогнозного фону розвитку школи можна, на нашу думку, віднести чинники, що породжує вся система загальної середньої освіти, регіон і певна громада.

Методика визначення прогнозного фону розвитку закладу загальної середньої освіти є інструментом прогностичної діяльності (передбачає застосування сукупності послідовних процедур і прийомів), що застосовується для визначення й вимірювання впливу зазначених вище стандартних і специфічних зовнішніх чинників на розвиток закладу системи загальної середньої освіти. Методика охоплюватиме декілька послідовних етапів, тотожних тим, що виділено О. О. Прохоренком для методики експертного опитування щодо визначення впливу внутрішніх та зовнішніх чинників на розвиток загальної середньої освіти України.

Варто відзначити, що названу методику необхідно розглядати як складник прогностичної моделі розвитку закладу загальної середньої освіти. Прогностична модель розвитку закладу загальної середньої освіти є інструментом розроблення прогнозних сценаріїв його розвитку. структура цієї моделі охоплює декілька складників, а саме: прогнозну інформацію про стан закладу загальної середньої освіти, методики її збирання й опрацьовування; цілі (спрямованість) розвитку закладу загальної середньої освіти, встановлені концепцією (програмою) розвитку школи; прогнозну інформацію про внутрішні (профільні) й зовнішні (фонові) чинники, що впливають на розвиток закладу та методики її збирання й опрацьовування (однією з яких є презентована методика визначення прогнозного фону закладу загальної середньої освіти); прогнозні сценарії розвитку системи загальної середньої освіти, як результат якісного пошукового аналізу, що здійснюється за допомогою прогновної інформації, зазначеної вище.

У процесі застосування моделі відбуватиметься розроблення чотирьох прогнозних сценаріїв розвитку закладу загальної середньої освіти, а саме:

- **оптимістичний сценарій**, що передбачає оптимальне поєднання внутрішніх і зовнішніх умов розвитку закладу загальної середньої освіти, що забезпечить позитивні тенденції його розвитку, помітне зростання якості освітніх послуг, які він надаватиме, реалізацією закладом стратегічних цілей Концепції «Нової української школи»;

- **песимістичний сценарій** передбачає погіршення якості освітніх послуг закладу загальної середньої освіти внаслідок посилення негативних зовнішніх і внутрішніх тенденцій його розвитку, зумовлених поєднанням негативних зовнішніх і внутрішніх умов;

- **перший реалістичний сценарій** (негативні зовнішні умови/позитивний внутрішній вплив) передбачає поступове покращення якості освітніх послуг, що надаватимуться закладом загальної середньої освіти, унаслідок активізації його педагогічного колективу, успішної адаптації закладу до нових правових й організаційних умов функціонування системи загальної середньої освіти, породжених освітньою реформою. сценарій не передбачатиме суттєвого збільшення фінансування закладу системи загальної середньої освіти, позитивні зміни продукуватимуться завдяки ефективнішій реалізації внутрішнього потенціалу школи;

- **другий реалістичний сценарій** (позитивні зовнішні умови/негативний внутрішній вплив) передбачає повільне й поступове покращення якості освітніх послуг, що надаватимуться закладом загальної середньої освіти внаслідок збільшення його фінансування, посиленої уваги до нього з боку органів влади й громадськості. Однак сприятливий зовнішній вплив може не забезпечити здійснення всіх очікуваних внутрішніх змін у закладі, отже, не дасть змогу повною мірою реалізувати концепцію й програму його розвитку.